

Redaktion:

Carsten Bagge Laustsen og Jørn Loftager (ansvarshavende)

Jørn Loftager (anmeldelser)

Derek Beach, Torben K. Jensen, Mette Kjær, Søren Flinch Midtgaard, Per Mouritsen, Thomas Pallesen, Christoffer Green Pedersen, Karin Hilmer Pedersen, Søren Serritzlew, Mette Skak, Asbjørn Skjæveland, Clemens Stubbe Østergaard.

Redaktionskomité:

Søren Winther, Socialforskningsinstituttet

Bo Smith, Beskæftigelsesministeriet

Lotte Jensen, Institut for Statskundskab, Københavns Universitet

Morten Ougaard, Institut IKL, Handelshøjskolen i København

Eva Sørensen, Institut for Samfundsvidenskab og Erhvervsøkonomi, RUC

Peter Dahler-Larsen, Institut For Statskundskab, Syddansk Universitet

Jens Henrik Haahr, Teknologisk Institut

Per Henriksen, Fagkonsulent i gymnasieskolen

Christian Albrekt Larsen, Aalborg Universitet, Inst. 2

Mikael Skou Andersen, DMU, Afd. for System-Analyse

© *politica*

Tidsskriftet *Politica* udgives med støtte fra
Aarhus Universitets Forskningsfond og
Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd

Omslag: Kasper Lægård, Avail Design

Sats: Gitte Thorsted

Tryk: Nørhaven Book A/S

ISSN 0105-0710

ISBN 87-7335-138-5

Redaktionen sluttet d. 1. maj 2006

Bestilling af tidsskriftet:

E-mail: Politica@ps.au.dk; telefon: 8942 1253

Girokonto: 5 04 51 93 (se i øvrigt bagest i dette nummer)

Manuskripter til *Politica* kan sendes til adressen nedenfor.

De må max. fylde 7500 ord inkl. abstract (på dansk), noter og litteratur.

Se i øvrigt skrivevejledningen på www.ps.au.dk/Politica (kan fremsendes).

Tidsskriftet *Politica*

c/o Institut for Statskundskab

Bartholins Allé

8000 Århus C

Indhold

- 133 Forord
- 135 *Jørn Loftager*
Medierne, kommunalreformen og ideen om et offentligt ræsonnement
- 154 *Anders Esmark*
Funktionel offentlighed? – et systemteoretisk perspektiv på professionaliseringen af den politiske kommunikation
- 173 *Gitte Sommer Harrits*
“Men jeg vil godt bare have det serveret lidt nemt” – om praktiske forskelle i politisk kommunikation
- 187 *Carsten Bagge Laustsen*
Med kameraet som våben. Om billederne fra Abu Graib
- 210 *Martin Ejnar Hansen*
Er dårlige data bedre end ingen data? En diskussion af brugbarheden af de danske valgprogramdata
- Anmeldelser**
- 224 Immanuel Kant, *Kritik af dømmekraften*, København: Det lille Forlag , oversat af Claus Bratt Østergaard, 2005. (Gorm Harste)
- 226 Kristine Midtgaard, *Småstat, magt og sikkerhed. Danmark og FN 1949-65*, Odense, Syddansk Universitetsforlag, 2005. (Jens Ringmose)
- 228 Bent Jensen, *Stalin. En biografi*, København: Gyldendal, 2005, 350 s., illustreret, kr. 299,00; Erik Kulavig, *Det røde tyranni – Stalin, magten og folket 1879-1953*, København: Aschehoug, 2005. (Mette Skak)
- 232 Bryan D. Jones & Frank R. Baumgartner, *The Politics of Attention: How Government Prioritizes Problems*, Chicago: The University of Chicago Press, 2005. (Peter B. Mortensen)
- 235 Modtagne bøger
- 236 Abstracts
- 238 Om forfatterne
- 240 Politicas ph.d.-serie

Politisk kommunikation – sociologisk set

Interessen for politisk kommunikation er stærkt stigende. Der er snart ikke det emne, som ikke bliver vinklet i forhold til spørgsmålet om politisk kommunikation. Partiforskere analyserer valgkampe i radio og tv, undersøgelser af sociale bevægelser fokuserer ofte på brugen af medierne i mobiliseringsøjemed, og inden for disciplinen international politik har forskere kastet sig over studier af medierne og særligt det filmiske, i en sådan grad, at man ligefrem taler om en *cinematic turn*.

I lyset af udbredte forestillinger om udviklingen af et videns- eller informationssamfund er det sociologisk set ikke overraskende, at politisk kommunikation er kommet så stærkt i forgrunden. Hvis politikens forankring i samfundets social-strukturelle skillelinjer afløses af spil og konflikter mellem forskellige værdier og identiteter, og når medierne samtidig undergår hastige ændringer, må det skærpe opmærksomheden om den politiske kommunikation. Hvordan påvirkes den af de ændrede vilkår, og hvad betyder det for dens rolle i den demokratiske proces? Klassiske idealer om en oplyst og saglig offentlig drøftelse som noget grundlæggende i demokratiet har fortsat stor udbredelse, men er betingelserne til stede for idealernes realisering i praksis, eller har blandt andet mediernes forhåndsfastlagte nyhedskriterier og beslutningstagernes politiske "spin" gjort dem illusoriske? Og i det omfang medierne opererer politisk, tjener de så til at reproducere en dominerende ideologi, eller er de snarere arenaer for politiske modsætninger og konflikter?

Vendes blikket mod den internationale scene, har kampen mod terror genaktualiseret klassiske spørgsmål om forholdet mellem det politiske system og medierne. Kontrol med informationsstrømme er uomgængeligt et vigtigt og – demokratisk set – sensibelt politisk problem og selvfølgelig særligt i krisetider. Hvordan søger man at påvirke medierne, i hvilken grad er kontrollen øget, og hvilken form tager denne kontrol og påvirkning? I forhold til internationale humanitære interventioner har spørgsmålet om CNN-effekten længe stået centralt, ligesom megen krigsførelse er designet sådan, at den ikke producerer rædselsvækkende billeder af dræbte soldater, som kunne få borgerne til at vende sig mod krigen.

Formålet med dette temanummer om politisk kommunikation er at præsentere og diskutere forskellige sociologiske analyser af politisk kommunikation og massemedier med henblik på at besvare spørgsmål af ovenstående type. Vi har valgt fire forskellige perspektiver på den politiske kommunikation inspireret af fire sociologiske tænkere: Habermas (offentlighedsteori), Luhmann (systemteori), Bourdieu (klasseteori) og Althusser (ideologikritik). Disse fire teoretiske perspektiver udfoldes så i empirisk rettede analyser. Perspektiverne er valgt ved at krydse to akser. Den første udgøres af henholdsvis den franske (Bourdieu og Althusser) og den tyske debat (Habermas og Luhmann). De to debatter og traditioner har sjældent befrugtet hinanden, og vi har derfor fundet det interessant at præsentere begge inden for samme temanummer. Den anden akse er tema-

tisk og rummer henholdsvis et centrifugalt og et centripetalt perspektiv. Det centripetale perspektiv repræsenteres af Habermas i form af forestillingen om det bedre argument som samlende instans og af Althusser, hvor enheden bliver til omkring en dominerende ideologi. Heroverfor repræsenteres det centrifugale perspektiv af Luhmanns teori om autonomt fungerende (kommunikations)systemer og Bourdieus analyse af den klassebestemte politiske kommunikation.

Kommunikationsteoretisk er forskellen, at det centripetale perspektiv ser kommunikationen som noget, der binder en afsender og en modtager sammen, mens det centripetale perspektiv modsat ser kommunikationen som en strukturel kobling, polerne kan forholde sig til på hver deres systeminterne eller klassefunderede måde.

De fire perspektiver udfoldes i fire konkrete analyser. Jørn Loftager lægger ud med en analyse af offentliggørelsen af forslaget til en kommunal strukturreform. Det sker på grundlag af en præsentation af ideen om et offentligt ræsonnement som centralt omdrejningspunkt i demokratiet og med henblik på at sige noget mere generelt om de aktuelle vilkår for at realisere denne idé i praksis. Hvor Jørn Loftager anlægger et Habermas-inspireret perspektiv på den politiske kommunikation, præsenterer Anders Esmark sit bidrag som et opgør mod den type normativt funderede perspektiv. I stedet foreslås et systemteoretisk perspektiv (Luhmann), hvor afkoblingen mellem det journalistiske og det politiske system ses som en styrke. Professionaliseringen af den politiske kommunikation er ikke udtryk for forfladigelse, men simpelthen for en tilpasning til det funktionelt differentierede samfunds realiteter.

I Gitte Sommer Harrits' artikel vendes blikket fra det politiske "produktionsfelt" til spørgsmålet om forbruget af politiske budskaber og de klasseforskelle, der her gør sig gældende. I forlængelse af Bourdieus klasseanalytik er det tesen, at hver klasse på en særlig måde tilkobler sig den politiske kommunikation og selekterer imellem dens budskaber. Endelig afsluttes temasektionen med Carsten Bagge Laustsens analyse af billederne fra Abu Ghraib. I forlængelse af Althusserens ideologikritiske analytik undersøges billederne som udtryk for en dominerende ideologi, der materialiserer sig i konkrete praksisser og artefakter. Dels undersøges fotografierne som et instrument i knægtelsen af de indsatte i fængslet, dels undersøges den skandale, som opstod efter, at billederne blev offentligt tilgængelige.

Carsten Bagge Laustsen og Jørn Loftager